

Marko Badrić
Antun Barić

PRIMJENJIVI SADRŽAJI KINEZILOGIJE U RAZVOJU EKOOSJETLJIVOSTI I EKOKOMUNIKACIJE U IZVANNASTAVNIM AKTIVNOSTIMA UČENIKA

1. UVOD

Radni je okoliš danas opterećen žurbom za profitom. Podređen tom cilju današnji čovjek gubi smisao življenja u skladu s prirodom i njezinim prirodnim okolišem. Posljedice tog nesklada očituju se u pojavi mnogih bolesti koje se javljaju kod mlađe populacije. Današnju populaciju učenika opterećuje, živčana napetost, prekomjerna težina, poremećaji lokomotornoga sustava, bolesti kardio-vaskularnog i respiratornog sustava. Zanimljiva je, ali i zabrinjavajuća pojava prekomjernog sjedenja u zatvorenim prostorijama uz aktivnosti vezane za računala i televiziju. Uz ove aktivnosti nije vezana velika motorička aktivnost. Sve je veća disproporcija između podmirenja biotičkih potreba i tzv. civilizacijskih potreba ili, točnije genetskih uvjetovanih i civilizacijskih nametnutih zahtjeva i to, dakako, na štetu prvih. (Findak, Prskalo 2004.).

Opstanak i razvoj čovjeka kao stvaratelja pozitivnih vrijednosti i materijalnih dobara uvjetovan je motoričkim aktivnostima i kretanjem. Posljedice nedostatnog kretanja mogu se ublažiti ili kompenzirati odgovarajućim kineziološkim programima. Tjelesna aktivnost, kako pokazuju istraživanja, imaju pozitivan utjecaj na stvaranje zdravog života. Tjelesno vježbanje stvara ravnotežu u mnogim fiziološkim, regulacijskim i funkcionalnim mehanizmima.

2. RASPRAVA

Ako analiziramo broj nastavnih sati u redovnoj nastavi po sadašnjem nastavnom planu i programu (Nastavni plan i program za osnovnu školu 1999.) vidimo da je on nedovoljan, a upravo taj mali broj sati tjelesne kulture potrebno je nadomjestiti kroz izvannastavne aktivnosti i izvanškolske aktivnosti.

Osim stanja hipokrizije imamo i stalno nazočen problem narušavanja prirodne ravnoteže u okolišu s nepromišljenim antropološkim djelovanjem. Škola, kao organizirana odgojno obrazovna institucija, ima izazov sadašnjeg vremena da svoje aktivnosti usmjeri na djelatnosti koje će dovesti do drukčijeg oblika ponašanja i pozitivnijeg odnosa prema kretanju i zaštiti okoliša.

U nastavnom planu i programu (Nastavni plan i program za osnovnu školu 1999.) izvannastavne aktivnosti zauzimaju dio satnice koja je namijenjena popuni nastavnog sadržaja iz redovne nastave i nadopuni sadržajima koji obogaćuju i upotpunjuju redovnu nastavu. Izvannastavne aktivnosti su podijeljene na nekoliko oblika aktivnosti među kojima nalazimo i aktivnosti športsko zdravstvenog i rekreacijskog područja, kao i aktivnosti prirode i okoliša te zdravog načina života.

Upravo u tim aktivnostima nalazimo uporište za afirmaciju sadržaja kineziologije koji djeluju na razvoj ekoosjetljivosti. Konceptija cjelovitog odgoja za okoliš sve više naglašava važnost športa u odgoju za okoliš u razvoju ekološke svijesti. Međutim, danas ima malo uputa za pedagošku i praktičnu primjenu sadržaja kineziologije u osnovnim školama. Tek u radovima Loba i Gesinga možemo naći željeno djelovanje i očekivanje športa u odgoju za okoliš, kroz aktivnosti pješaćenja, planinarenja te ekskurzija s športskim sadržajima na terenu (prema Uzelac 2002.).

Ovdje moramo ukazati i na štetno djelovanje na okoliš kada se pod motom afirmacije športa izgrađuju u slobodnoj prirodi građevinski objekti. Štetne posljedice za okoliš imaju i razne motociklističke staze i drugi auto-moto športovi.

Očekivanja od športa su velika, a osnovno pitanje je koliko su učitelji i odgajatelji pripremljeni za ostvarivanje kvalitetnog sporta s njegovom ekološko–odgojnom zadaćom. Iz ovog proizlazi da novi kurikulum uvede sadržaje koji bi afirmirali kineziologiju kao sastavnicu razvoja ekoosjetljivosti (prema Uzelac 2002.).

U Republici Hrvatskoj postoje brojne osnovne škole koje se lokacijski nalaze udaljene od općinskih i županijskih središta, a imaju prirodni okoliš u kojem se mogu provoditi aktivnosti: pješaćenja, planinarenja, orijentacijska trčanja te ostale društvene igre.

Za njihovo izvođenje važno je imati i drukčije razmišljanje koje bi umanjilo pertificirani način mišljenja, s tim da se uklopi u već postojeću satnicu i zaduženja, kao što su izborna nastava iz kineziologije, a da se i ne govori o mogućnostima u izvannastavnim aktivnostima i izvanškolskim aktivnostima.

Kao primjer afirmacije sadržaja kineziologije ostvaruje se kroz izvannastavne aktivnosti u Dječjem istraživačkom centru “Petrinčica” pri Visokoj učiteljskoj školi u Petrinji. Naime, istraživački učenički centar je mjesto promicanja sadržaja iz ekologije, prirodoslovlja, izviđačkih aktivnosti te kineziologije. Nastavne aktivnosti obrađuju se u skupinama učenika populacije osnovnih škola koje dolaze iz urbanih sredina. Mnogim učenicima je ovo prvi put da dožive travnate površine gdje dolaze u neposredan kontakt s izvornom prirodom, ali upravo taj susret s prirodom kroz kineziološke aktivnosti, mogu se ostvariti organizirano spletom igara koje vodi kineziolog. U istraživačkom centru, s nekoliko skupina, provedeno je više kinezioloških aktivnosti s primjenom raznih kinezioloških sadržaja: a) elementarne

igre; b) štafetne i momčadske igre; c) sportske igre (nogomet, odbojka i graničar); d) razna trčanja (Findak 1990.).

Kod elementarnih igara susrećemo: razne oblike trčanja, hvatanja, preskakivanja vijače i konopa, prenošenja, gađanja

- Momčadske igre: potezanje konopa, između dvije vatre, dječja odbojka
- Štafetne igre: prenošenja, skakanja, guranja, vođenja
- Poligon prepreka: pretrčavanja preko prirodnih prepreka

Pri odabiru igara koje se odvijaju na prirodnim površinama treba se držati nekih metodičkih načela, to jest igre moraju biti lagane, jasne, raznovrsne i prilagođene određenoj dobi. U igrama mora biti pravilno raspoređen intenzitet rada i odmor te se svaka igra mora dovesti do kraja i proglasiti pobjednik (Findak, 1990.). Športske igre važne su u pedagoškoj teoriji i praksi jer se kroz igru pružaju mnogobrojne mogućnosti povoljnog utjecaja na formiranje ličnosti i njezin razvoj.

Igrama potičemo snažan biološki proces rasta i razvoja, ali i stjecanje raznih navika i vještina koja su djeci potrebna u svakodnevnom životu. Razvijaju se osjećaji zadovoljstva, veselja, samopouzdanja, kolektivnosti, radosti, optimizma i socijalizacije, a suzbijaju se malodušnost, nezadovoljstvo i ostale negativne osobine.

Navedene igre koje se odvijaju u prirodnom okolišu razvijaju osjećaj za ljepotu prirode i time potiču ekoosjetljivost i ekokomunikaciju.

3. ZAKLJUČAK

Mnoga istraživanja pokazuju da se djeca manje kreću zbog načina modernog življenja. Razvijanje sklonosti prema kretanju sve je manje zastupljena u svakodnevnom životu.

Smanjenje kretanja uzrokuje slabljenje cijelog organizma. S pravilno odabranim kineziološkim sadržajima utječe se na pravilan rast i razvoj djeteta, a utječu i na psihički razvoj mlade osobe.

Igre se mogu provoditi u svim dobnim skupinama. Igre se zasnivaju na bazičnim strukturama kretanja. Njima se stimulativno i uspješno utječe na sve organe i organske funkcije. Igrama se razvijaju i odgojni i obrazovni zadaci, poboljšavaju motoričke sposobnosti, usvajaju motorička znanja i podižu motorička postignuća.

Organizacija je važan čimbenik u provođenju igara (voditi brigu o pravilnom izboru igre, veličini terena, pomagalima, rekvizitima, broju igrača, pravilnoj podjeli ekipe, objašnjavanju igre, proglašavanju pobjednika i suđenju).

Sve te igre provode se u prirodi što učenicima omogućuje ne samo da nauče uživati u prirodi nego i da oplemene svoj odnos prema okolišu. Obrađeni sadržaji razvijat će kod učenika ekoosjetljivost prema okolišu u pozitivnom ozračju. Nije li ispravnije poduzeti sve da čovjek bude zdrav s pozitivnim stavom o sebi i okružju kojeg je dio, čemu bitno pridonosi i tjelesno vježbanje, a ostale obveze i ljudska postignuća poticati do razine prirodnih individualnih mogućnosti, interesa i potreba tako da se sačuva integritet ličnosti (Findak, Prskalo 2004.).

4. LITERATURA

1. Findak, V. (1999.). Metodika tjelesne i zdravstvene kulture, Školska knjiga, Zagreb.
2. Findak, V., Mironović, R., Schmidt, I., Šnajder, V. (1990.). Tjelesna i zdravstvena kultura u osnovnoj školi, Školska knjiga, Zagreb
3. Findak V., Prskalo I. (2004.) Kineziološko motrište na ekološki odgoj, Zbornik radova, Gospić.
4. Uzelac V. (2002.). Obrazovanje studenata za okoliš. HPKZ Zagreb.
5. Ministarstvo prosvjete i športa (1999.). Nastavni plan i program za osnovnu školu, Prosvjetni vjesnik, posebno izdanje br. 2.